

Selectiebesluit Archeologie

Inleiding

In opdracht van GEM Bocage Beheer BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in november en december 2014 en januari 2015 een veldonderzoek in de vorm van proefsleuven, zoek sleuven en een opgraving uitgevoerd in verband met voorgenomen woningbouw in plangebied Bocage te Echt. Onderzoek was noodzakelijk omdat uit oppervlaktekarteringen was gebleken dat zich in de bodem resten uit met name het Neolithicum, de IJzertijd en de Middeleeuwen konden bevinden. Het werk richtte zich op het vaststellen van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aanwezige archeologische grondsporen en resten. In verband met een nadere waardering van het aangetroffen Merovingische grafveld is door Archol in 2015 nog een aanvullend waarderend onderzoek uitgevoerd.

Proefsleuvenonderzoek en beperkte opgraving RAAP

Tijdens het proefsleuvenonderzoek van RAAP zijn vier vindplaatsen ontdekt (Verhoeven 2015):

Vindplaats 1: resten van kuilen, paalkuilen en greppels, aardewerk en stenen werktuigen uit het Midden Neolithicum (Michelsbergcultuur), IJzertijd en Middeleeuwen. De meeste paalkuilen liggen op een rij en vormen een (recent) hekwerk. Twee bijzondere vondsten zijn een complete bijl en complete spitskling, beide gemaakt van Rijckholt vuursteen, beide uit de midden-neolithische Michelsbergcultuur. De bijl is met name bijzonder omdat deze compleet is en een halffabrikaat (van een geslepen bijl) is. Halffabrikaten zijn veel zeldzamer dan geslepen bijlen.

Vindplaats 2: kuil en paalkuil en wat vondsten uit de IJzertijd en de Middeleeuwen.

Vindplaats 3: een grafveld met zowel crematiegraven als inhumatiegraven uit de Vroege Middeleeuwen.

Vindplaats 4 (en sleuven 20 en 21): wat verspreide kuilen en paalkuilen, waaronder mogelijk een (recente?) houtskoolmeiler en voornamelijk aardewerk uit de Late Middeleeuwen, maar ook wat prehistorisch (waaronder neolithisch) aardewerk.

Het meest bijzonder is het grafveld van vindplaats 3. Hieronder een samenvatting uit het RAAP-rapport:

Er zijn hier 64 crematiegraven en 75 inhumatiegraven ontdekt. Die laatste waren uiterst moeilijk zichtbaar vanwege zogenaamde verbruining, dat wil zeggen het langzaam bruin worden van de bodem, waardoor archeologische sporen nauwelijks of niet meer zichtbaar zijn. De crematiegraven zijn allemaal opgegraven, maar de inhumatiegraven zijn zoveel mogelijk intact gelaten met het oog eventuele bescherming ervan. Toch is nu al duidelijk dat het grafveld niet is geplunderd (zoals vaak het geval is) en dat zich vele fraaie vondsten in de graven bevinden, gezien de vondsten van zwaarden, lanspunten en prachtig versierde gespen en gordelbeslagen.

Bijzonder is dat het grafveld bestaat uit een kern van crematies, met daaromheen (latere) vlakgraven. Middels zoek sleuven is de begrenzing en omvang indicatief vastgesteld. Het lijkt te gaan om een grafveld van circa 6.730 m² met wellicht tussen de 400 en 500 graven (eerste schatting RAAP). In het noorden is het grafveld begrensd door de huidige Groenstraat.

Een sleuf hierdoor heeft uitgewezen dat deze straat voorgangers heeft in de vorm van karrensporen, waarschijnlijk uit de Middeleeuwen, waardoor aangenomen kan worden dat deze weg ook vroeger de grens was van het grafveld.

Aanvullend waarderend onderzoek Archol

In april 2015 is er door Archol in samenwerking met de Universiteit van Leiden een aanvullend waarderend proefsleuvenonderzoek uitgevoerd en is een evaluatierapport opgesteld (Theuws & Wijk 2015). Het onderzoek heeft onder meer uitgewezen dat op de plaats waar de crematiegraven lagen, op dieper niveau ook nog inhumatiegraven aanwezig waren.

Gebleken is daarbij ook dat de aangetroffen crematiegraven niet uit de Laat-Romeinse tijd stammen, zoals aanvankelijk werd aangenomen, maar ook uit de Merovingische periode (6de-7de eeuw). Uit het waarderende onderzoek is verder naar voren gekomen dat veel begravingen pas op dieper niveau zichtbaar worden (ca 27,88 m + NAP). Het zuidelijk deel van het grafveld is al op een hoger niveau zichtbaar en mogelijk ook beter geconserveerd. Met de huidige stand van kennis zal het grafveld uit ongeveer 250 graven hebben bestaan.

De ruimtelijke begrenzingen van het grafveld zijn op basis van beide onderzoeken redelijk vastgesteld.

Waardering van de vindplaatsen 1-4

Op basis van beide onderzoeken is door RAAP een (KNA-conforme) waardering gegeven aan de vier vindplaatsen.

Vindplaatsen 1, 2 en 4 zijn vanwege een gemiddelde score voor de fysieke kwaliteit van de vindplaats en een lage score voor de informatiewaarde en ensemblewaarde van de aangetroffen resten, laag gewaardeerd. Volgens RAAP zijn deze daarmee niet behoudenswaardig, en is nader onderzoek niet noodzakelijk.

Vindplaats 3 – het Merovingisch grafveld – daarentegen is vanwege de hoge inhoudelijke kwaliteit van grote wetenschappelijke waarde, en daarmee behoudenswaardig. Het grafveld van vindplaats 3 is zeldzaam voor de regio.

De crematiegraven zijn opgegraven en daarmee ex situ behouden. Dat betekent echter niet dat zich buiten het nu bekende grafveld geen crematiegraven meer bevinden: vooral ten zuiden en oosten van het grafveld worden nog enkele crematiegraven verwacht. Daarom zou er in de niet opgegraven delen ten zuiden en oosten van het grafveld tijdens graafwerkzaamheden dieper dan de bouwvoor een archeoloog aanwezig moeten zijn om waarnemingen te doen en eventuele resten te documenteren.

De inhumatiegraven zijn voor zover mogelijk gelokaliseerd, maar niet opgegraven. Het is evident dat deze graven, met ongetwijfeld nog tal van kostbare metalen en andere objecten van buitengewoon archeologisch belang zijn.

RAAP geeft in zijn aanbevelingen een viertal opties aan, variërend van volledig behoud in de bodem (in situ) tot opgraving tot gedeeltelijk behoud en gedeeltelijk opgraven. Opgraven van de resten in de toekomstige bouwputten wordt vanwege de versnippering van de archeologische kennis als onwenselijk gezien.

Selectieadvies

Inmiddels heeft de optie om het grafveld volledig in de bodem te behouden post gevat en heeft GEM Bocage Beheer BV, mede om reden van het kostenaspect opgraven en de mogelijkheid het stedenbouwkundig plan aan te passen, in samenspraak met de gemeente Echt-Susteren gekozen voor behoud in situ van het grafveld. Daarmee wordt voldaan aan de uitgangspunten van het Verdrag van Malta, zoals ook in de Wet op de archeologische monumentenzorg is verwoord en is geïmplementeerd in het gemeentelijke archeologiebeleid.

Geadviseerd wordt om voor deze optie te kiezen, waarbij het hele areaal van het grafveld planologisch kan worden beschermd door hier nu en in de toekomst geen ontwikkelingen te laten plaatsvinden die gepaard gaan met bodemingrepen onder een vastgesteld peil. Dit is vanuit archeologisch oogpunt de thans beste en meest wenselijke oplossing. Zo blijft het uiterst kwetsbare, bijzondere en belangrijke bodemarchief het beste behouden.

Aanbevolen wordt om in het bestemmingsplan voor het plandeel van het grafveld een dubbelbestemming 'Waarde – archeologie' op te nemen met een van nadere onderzoeksplicht (vergunningsplicht) vrijgestelde diepteondergrens die is vastgesteld op 28,80 m +NAP. Dit peil komt nagenoeg overeen met het huidige niveau van het maaiveld, voorafgaand aan de beschermende maatregelen, waaronder ophoging van het terrein. Een oppervlakte-ondergrens, zoals gebruikelijk bij een archeologische verwachting, is hier niet wenselijk.

Beheersmaatregelen

Om een duurzaam behoud van de resten in de bodem te kunnen waarborgen is een aantal beheersmaatregelen nodig. Besproken is reeds de ophoging van het te beschermen gebied, maar ook voorzieningen om schatgraven en met name illegale metaaldetectie tegen te gaan, zoals het plaatsen van gaas in de bouwvoor, zijn aan de orde.

Daarnaast dient rekening te worden gehouden met een aangepaste inrichting van het groen: geen diepwortelende bomen of struiken en andere maatregelen om diepe bodemverstoring te voorkomen. Een en ander dient ook vastgelegd in de bestemmingsplanregels.

De uitwerking van de noodzakelijke beheersmaatregelen wordt vastgelegd in een Plan van Aanpak dat ter goedkeuring wordt aangeboden aan het bevoegd gezag. Na goedkeuring kunnen de maatregelen worden geëffectueerd.

Selectiebesluit

Het college van Burgemeester en Wethouders wordt verzocht:

1. In te stemmen met in situ-behoud van het Merovingisch grafveld (vindplaats 3);
2. De gronden binnen de begrenzing van vindplaats 3 conform bijgevoegde kaart aan te laten duiden in het bestemmingsplan met een dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' met bijbehorende set bestemmingsplanregels.
3. Een (omgevings)vergunning-plichtige diepteondergrens vast te stellen van 28,80 m +NAP.
4. Een Plan van Aanpak voor beheersmaatregelen te beoordelen en goed te keuren.
5. De vindplaatsen 1, 2 en 4 op grond van de lage waardering vrij te geven voor ontwikkeling.

Ter aanvulling

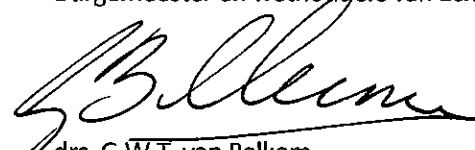
Meer in het algemeen wordt aangeraden om de resultaten van voornoemde onderzoeken te ontsluiten middels bijvoorbeeld een informatiebord ter plekke, een kleine tentoonstelling in het gemeentehuis en een folder of publieksboekje.

Onderzoeksrapporten

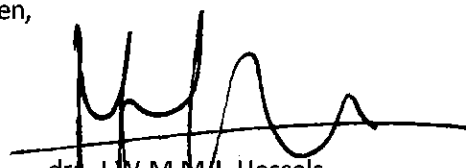
- Theuws, F. & I.M. van Wijk, 2015, Waarderend proefsleuvenonderzoek Echt-Bocage, Merovingisch grafveld,
- evaluatierapport, OM nr. 65978, Archol, Universiteit Leiden, Faculteit der Archeologie, Leiden.
- Verhoeven, M.P.F., 2015, Een Merovingisch grafveld in Echt-Plangebied Bocage, gemeente Echt-Susteren, Archeologisch onderzoek: proefsleuven, zoeksleuven en een opgraving, RAAP rapport 3020, RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Echt-Susteren, 19 juli 2016

Burgemeester en wethouders van Echt-Susteren,

drs. G.W.T. van Balkom
secretaris

drs. J.W.M.M.J. Hessels
burgemeester

